

родина співака – подружжя Ігор і Наталя Соневицькі (Нью-Йорк) і Богдан Старицький (Львів). Це – фотографії, документи, програми оперних вистав і концертів, відгуки та рецензії (українською, французькою, німецькою мовами), листи, машинопис статей М. Скала-Старицького, магнітофонні стрічки із записами голосу співака. Особливу цікавість викликають листи митця, які є віддзеркаленням його життя, праці, успіхів і невдач, радості й суму та водночас висвітленням життя української діаспори. Емоційно наснажені, листи торкаються багатьох питань. “Червоною ниткою” проходить у них тема туги за Батьківщиною. “Чужина вбиває не засланням, а безнадією, самотністю і зайвістю”. “Я нічого так собі тепер не бажаю, як вернутися додому. До Скали, до Львова, до Києва, на Україну”. “Навіть листок із Стрийського парку у Львові вожу як реліквію” [2].

Музей, на жаль, не має можливості постійно експонувати архівні матеріали М. Скала-Старицького. Нашим завданням на сьогодні є належне зберігання їх, опрацювання та популяризація. Громадськість Львова й гості міста вже мали нагоду ознайомитись із деякими матеріалами на наших виставках, а саме: “Співак з ласки Божої” (2004), “Мої почування і моє серце були завжди українськими” (2008), “20 раритетів Музею Соломії Крушельницької” (2009). Цього року запланована виставка, присвячена 100-річчю від дня народження М. Скала-Старицького.

1. Петраш Б. Тенор з Божої ласки : монографічне дослідження / Б. Петраш. – Тернопіль : Астон, 1999. – 204 с.
2. Фонди Музично-меморіального музею Соломії Крушельницької у Львові. – фМД.

В статтє рассматривается жизненный и творческий путь М. Скала-Старицкого – украинского оперного и камерного певца, педагога, музыкально-общественного деятеля. Используются материалы личного архива певца, которые находятся в фондах Музыкально-мемориального музея Соломии Крушельницкой во Львове.

Ключевые слова: вокальное искусство, педагогика, музыкально-общественная деятельность, личный архив, музейные фонды.

A look at the life and career of M. Skala-Starytsky – Ukrainian opera and concert singer, teacher, public man. The article is based on materials from funds of The Solomiya Krushelnytska Musical Memorial Museum in Lviv.

Key words: vocal arts, pedagogic, public activity, personal archive, museum funds.

УДК 06.078;061.7:314.743 (4)
ББК 85 (4)

Ганна Карась

ВОЛОДИМИР ЛУЦІВ – МЕНЕДЖЕР УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА (РЕФЛЕКСІЇ З НАГОДИ 80-РІЧЧЯ МИТЦЯ)

Стаття розкриває ще одну грань творчої особистості Володимира Луціва з Великої Британії – менеджмент у сфері української культури. Здійснена класифікація цього виду діяльності митця: організація гастролей українських колективів діаспори в різних країнах вільного світу та в Україні; організація масових святкувань, мистецьких імпрез (виставок) та особливих акцій.

Ключові слова: менеджмент, мистецтво, культура, гастролі, святкування, імпрези, акції.

Менеджмент українського мистецтва – це не тільки нова галузь у сфері його організації, але й наукового обґрунтування. Соціофеномен культури в новому економічному просторі та менеджмент у театральній справі розглядаються в нарисах академіка І.Безгіна [1]. Ближчим до означеної нами теми є відомий професор Утрехтської школи мистецтв у Голландії Гіп Гагоорт, який, аналізуючи світовий досвід і вважаючи, що “культурне підприємництво є невід’ємною частиною мистецького та культурного світу” [3, с.23], говорить: “... історія мистецтва демонструє нам гарні зразки інноваційного менеджменту в мистецьких організаціях, а винахідливість і надалі є ключовим словом підприємництва в культурі” [3, с.22]. Також він наголошує, що менеджмент у сфері мистецтва сьогодні треба розглядати й досліджувати як окрему сферу.

Основними його складовими, на думку вченого, який опирається на теорію Файоля, є: процес планування, організації, керування та контроль [3, с.24, 56].

За Мінтцбергом, менеджмент – це інтегрована діяльність, тобто, щоб ефективно виконувати всі ролі, не можна сприймати їх відокремлено одна від одної [3, с.242]. Американець Стівен Р.Ковей стверджує, що менеджери у своїй праці мусять керуватися низкою основних засад – “сімома правилами дуже впливових людей”, які допомагають вирішувати складні завдання. Це: “1. Діяти на випередження (бути проактивним); нести відповідальність за ситуацію довкола себе. 2. Чітко усвідомлювати свої кінцеві цілі; формувати в собі риси лідера. 3. Починати від себе; розвивати вміння керувати собою. 4. Створювати безпрограшні ситуації; формувати лідерство на міжособистісному рівні. 5. Розуміти інших, а також бути зрозумілим; спілкуватися і співчувати. 6. Працювати синергетично; розвивати творчу співпрацю. 7. Займатись самовдосконаленням” [3, с.245].

Феномен Володимира Луціва із Великої Британії вражає діапазоном творчих проявів. Він – співак-бандурист, музичний критик, організатор і координатор багатьох культурних імпрез. Статті О.Залеського та В.Дутчак [4–6; 10] всесторонньо розкривають особистість В.Луціва як співака-бандуриста, проте така яскрава грань його творчості, як організація й координація ним культурницьких акцій, залишилася не висвітленою в культурологічних дослідженнях.

Актуальність дослідження зумовлена значним внеском Володимира Луціва в розвиток української культури. **Мета** статті – розкрити особливості творчої особистості В.Луціва – менеджера українського мистецтва. Для здійснення мети необхідно вирішити *такі завдання*: висвітлити діяльність В.Луціва як організатора й координатора культурницьких акцій українського зарубіжжя; здійснити класифікацію менеджерської діяльності В.Луціва у сфері культури; проаналізувати публікації митця із цього приводу, а також оцінку його діяльності.

Народившись на Прикарпатті, юнак у буревії Другої світової війни емігрує на Захід. Здобувши вокальну освіту в Лондонському музичному коледжі та музичній консерваторії св. Цецилії в Римі як тенор, співак поєднав свою долю з бандурою і став невтомним пропагандистом кобзарського мистецтва в багатьох країнах світу. Здійснивши за своє творче життя понад дві тисячі виступів, В.Луців залишив непроминальний слід в історії українського музичного мистецтва за кордоном. Його творчо-мистецька діяльність триває вже понад 60 років. Упродовж кількох десятиліть В.Луців активно дописує до “Української думки” (Лондон), “Свободи” (Нью-Йорк) та ін. У статтях порушує проблеми українського культурницького життя в діаспорі.

Проте чи не найбільша заслуга В.Луціва перед українською культурою – організація численних культурних імпрез і гастролей.

Класифікація цього виду діяльності митця виглядає так: організація гастролей українських колективів діаспори в різних країнах вільного світу та в Україні; координація масових святкувань; організація мистецьких імпрез (виставок) та особливих акцій (перепохонь).

Гене́за цього виду діяльності митця пов’язана з участю в міжнародному концерті на Всесвітній виставці в Брюсселі в 1958 р., який спонукав В.Луціва стати на шлях професійного виконавства. Для здійснення задуму він починає вивчати ринок, виходить на велику агенцію, яка займалася “організацією величезних шоу-програм, подібних до вар’єте, які впродовж 3–4 місяців у сезоні відбувалися в різних містах на морському узбережжі Великобританії”, і співпрацює з нею 21 рік, а професійно виступав В.Луців на сцені 28 років [7, с.69]. Так, працюючи на кораблі “Квін Мері”, митець у 1966 р. “відкриває” для себе Америку, з якою надалі буде пов’язано багато проектів маестро. Ще одна сходинка у формуванні менеджера – набуття досвіду організації подорожей на посаді координатора службових відряджень інженерно-технічних працівників австралійської компанії “Фостер Вілер Петролеум Девелопмент” у Лондоні. Тут В.Луців працював чотири з половиною роки з 1980 р.: вивчав розклад руху різних видів транспорту, виробляв схеми їх взаємопов’язування, вибираючи “найбільш ефективний, швидкий і разом з тим економічно оправданий варіант поїздок по всьому світі трьох сотень спеціалістів компанії” [7, с.112].

Під час відзначення 100-річчя з дня смерті Т.Шевченка (1961 р.) В.Луців у Голландії знайомиться з непересічною особистістю – диригентом *Візантійського хору* Мирославом Антоновичем, який відіграв помітну роль у подальшій долі митця.

Розпочав В.Луців своєрідний марафон організації гастролей українських колективів діаспори (тривалістю 35 років) триумфальним турне чоловічого хору *Гомін* і танцювального ансамблю *Орлик* при Союзі Українців Британії в Північній Америці й Канаді в 1974 р. Про важливість анонсування цих гастролей і забезпечення їх відповідною рекламною продукцією писала М.Чолій у газеті “Гомін України” 1974 р.: В.Луців “блиснув ще одним талантом – організатора. Мистецько виконані афіші, оригінальні летючки, оголошення в пресі, радіо та церквах, а на кінець – насправду взірцеві програмки, – все це зроблено вчасно та з великим смаком”¹. Це був перший позитивний досвід міжконтинентальних творчих зустрічей українців, які згодом стали періодичними.

Марафон організації гастролей українських мистецьких колективів (їх відбулося за участю менеджера понад 20) В.Луців продовжує до наших днів і, незважаючи на поважний вік, він повністю віддається великій справі популяризації українського мистецтва у світі. Упродовж більше тридцяти років В.Луців організовує численні гастролі *Візантійського хору* з Голландії під керівництвом М.Антоновича в країнах Європи, США, Канади, Україні, чоловічого хору “Прометей” з Філадельфії (кер. Михайло Дябога) у Великій Британії, хору “Думка” з Нью-Йорка (кер. Семен Комірний) у країнах Західної Європи, ансамблю танцю Степана Чупляка з Ноттінгема (Англія) в США й Канаді, хору імені М.Лисенка з Голландії в країнах Європи, Україні. Останні гастролі цього колективу Україною за ініціативи й організації В.Луціва відбулися восени 2008 р.

У концертних турне мистецьких колективів В.Луців виконував ряд ролей: був не тільки їх організатором, але й активним учасником (співав соло, а також виступав ведучим-конферансьє або промовцем-коментатором). У ролі координатора та конферансьє він виступав у великому концерті в честь 95-ліття Українського Народного Союзу та 40-річчя мистецької діяльності хору “Думка” з Нью-Йорка.

Для здійснення гастролей численних колективів необхідна була велика фінансова допомога. Тут В.Луців заручався підтримкою Ієрархії українських церков, Ради для справ культури при СКВУ, СУБу, УНС, Українського Конгресового Комітету Америки, Комітету українців Канади, різноманітних фірм.

Чітка організація гастролей вимагала взаємозв’язку різних її складових і добре продуманої попередньої діяльності. Із цією метою В.Луців задалегідь виїжджав до країн майбутніх гастролей, зустрічався з великим колом людей (митців, громадських діячів, офіційних осіб), відвідував редакції потужних газет, де поміщав цикли статей-анонсів, привертая увагу української громадськості. Він використовував метод опитування учасників гастролей *Візантійського хору* – голландців, у ході якого з’ясувалося бажання останніх якнайближче познайомитися з українським культурним життям, українськими людьми. Це дало підставу імпресарію звернутися до українських родин у США й Канаді, щоб вони запросили голландців до себе додому на нічліг [7, с.124].

Важливо, що В.Луців дбав за пропагування українського мистецтва не тільки в рідному для нього середовищі, але активно просував його у світовий культурний простір. Для цього митець організовував участь у концертах чи інших акціях представників органів державної влади тієї чи іншої країни. Так, на виступах *Візантійського хору* у Вашингтоні було багато сенаторів і конгресменів [7, с.130], у стінах сенату в Оттаві (Канада) хор вітав його голова Жан Маршет. Відомий сенатор українського роду п. Павло Юзик представляв колектив численним сенаторам і послам. Диригент К.Цепенда писав: “Українська пісня пролунала у найвищих державних інституціях Північноамериканського континенту”². Концерт із нагоди 95-ліття УНС і 40-річчя хору “Думка” з Нью-Йорка відбувся в одному з кращих концертних залів США, а вітання із цієї нагоди надіслав президент Джордж Буш [7, с.158].

Оцінка менеджерської діяльності митця була високою. Так, диригент М.Антонович у листах до маестро вважав, що якби вдалося організувати гастролі *Візантійського хору* до Америки, то це було б “справжнє чудо” [7, с.125], що В.Луців є “одиноким людиною, що може ще щось

¹ Цит. за: Від Бистриці до Темзи: спогади, документи, публікації, листи [В.Луців] / упоряд., вступ. ст., літ. запис О.Жарівського. – Львів : Дивосвіт, 1999. – С. 118.

² Цит. за: [7, с.138–139].

організувати” [7, с.459], високо оцінював уміння маестро скласти продуманий план концерту [7, с.460]. Л. Полтава вважав “надзвичайним особистим успіхом п. Володимира Луціва, як організатора цього турне і як соліста” [7, с.130], оскільки відбулося 16 виступів хору у великих містах США й Канади. Відомий композитор і диригент А.Гнатишин був подивованим мистецькою діяльністю та енергією В.Луціва: “Всюди Вас чути” [7, с.469], музикознавець і композитор О.Залеський писав: “Літаєте, як той вагнерівський “літаючий Голендер” по світі та розносите славу української пісні. Честь Вам за це і Слава!” [7, с. 510]. Динамічність маестро відзначало й подружжя українських акторів Климовських із США [7, с.513]. Диригент і керівник вокального квартету “Верховина” з Торонто О.Глібович звертається до В.Луціва – “незаступний Імпресаріо” [7, с.465].

І.Гречко, даючи влучну характеристику В.Луціву, відзначає, що львів’яни “побачили в ньому винятково здібного і цілеспрямованого організатора, який вміє знайти відповідних людей і засоби для реалізації наміченої цілі. ... Особливий організаційний хист і якийсь такий раціональний прагматизм – це його харизма. Якраз подібних людей нам в Україні бракує на всіх рівнях і у всіх сферах нашого громадського і політичного життя. Участь Володимира Луціва у якомусь заході завжди гарантує успіх, до якого веде його тактовність, послідовність і водночас навіть напористість в діях” [7, с.451].

В.Луців виступав організатором багатьох масових святкувань. Найбільшою творчою справою його життя була організація мистецької ювілейної академії в Римі з нагоди 1000-ліття Хрещення Русі-України та спільної св. Літургії в базиліці св. Петра за участю Папи Павла Івана II, святкових заходів у Великій Британії із цієї ж нагоди. Щодо першої акції, то В.Луців на початку 1987 р. отримав офіційного листа-запрошення до співпраці “як досвідчений і заслужений Маестро і мистець” від ректора Колегії св. Йосафата в Римі о. Софрона Мудрого¹, якого Президія Синоду Єпископів Католицької церкви уповноважила очолити підкомісію “Мистецької Академії і Концертів” [7, с.147]. Давши згоду на співпрацю, В.Луців бере участь у засіданнях Президії Синоду Єпископів УГКЦ, підкомісії, готує проекти листів-комунікатів до всіх єпархій УГКЦ у діаспорі, двічі виїжджає для перевірки кваліфікації різних мистецьких ансамблів і хорів у США та Канаді, залучивши до цього диригента М.Максиміва з Торонто, хоч і до того він тісно співпрацював з ними, “знав їхні вокальні можливості та художній рівень” [8, 46]. Півтора року тривала підготовка величного святкування в Римі. Збірний хор, що налічував понад 600 осіб, в основному був сформований на основі *Хору тисячоліття*.

В.Луців, як голова імпрезової комісії Крайового Комітету Тисячоліття в Лондоні, був причетним до створення зведеного колективу *Хор тисячоліття* (двісті співаків із дев’яти українських хорів Великої Британії) під керівництвом Ярослава Бабуняка, який успішно виступив на ювілейному міжнародному концерті в Лондоні 29 травня 1988 р., а також на торжествах у Римі. Разом із цим колективом на сцені королівського концертного залу *Роял Алберт Гол* (на 6 тисяч місць) виступали: *Візантійський хор* з Утрехта (дир. М.Антонович), хор “Веснівка” з Торонто (дир. К.Зорич-Кондрацька) та хор “Думка” з Нью-Йорка (дир. С.Комірний). Програма концерту, яка готувалася впродовж трьох років², віддзеркалювала чотири століття української духовної музики як своєрідний внесок українського народу в скарбницю християнського мистецтва. Кульмінація святкувань припала на 10 липня 1988 р., коли вперше в історії Вселенської церкви Божественну Літургію в українському обряді в базиліці св. Петра відслужив Папа Іван Павло II разом з усією Ієрархією Української католицької церкви в присутності духовних ієрархів, світських високопосадовців і понад десять тисяч прочан, а після неї у Ватиканському семитисячному залі Павла VI відбувся ювілейний концерт української духовної музики. До хорів, що брали участь у святкуваннях у Великій Британії, долучилися церковні хори: церкви св. Варвари у Відні (дир. Андрій Гнатишин); церкви св. Димитрія в Торонто (дир. Мирон Максимів); катедри св. Володимира Великого в Парижі (дир. Віра Дратвінська); камерний хор при церкві Отців Василян у Варшаві (дир. Ярослав Полянський), а також студентський хор “Тирса” з Вінніпега (дир. Вірляна Головка), хор “Тисячоліття” з Вінніпега (дир. Юрій Гнатюк) та інші. Торжества в Римі широко висвітлювалися в засобах масової інформації Італії

¹ Нині – єпископ-емерит УГКЦ в Івано-Франківську.

² Детальніше про організацію цієї величної акції див.: [8].

(на телебаченні, радіо, у пресі), що сприяло інтеграції українського музичного мистецтва у світовий культурний простір.

У 1988 р. за дорученням владики Михаїла Гринчишина, генерального секретаря Центрального Ювілейного Комітету Тисячоліття Хрещення Русі-України (УКЦ) В.Луців був коментатором концертної програми та координатором великого концерту в Папській залі на Ясній Горі (Польща), а в 1996 р. за дорученням Єпископату УГКЦ він займався організацією відзначень у Римі 400-ліття Берестейського єднання, зокрема відповідав за хорову й музичну програму. Уперше 6 хорів з України (“Антей” (дир. З.Демцюх), “Боян” (дир. Я.Базів), “Гомін” (дир. О.Цигилик), “Євшан” (дир. Б.Генгало), “Мрія” (дир. Б.Дерев’янка) – усі зі Львова; хор “Кредо” кафедрального собору Воскресіння Христового з Івано-Франківська (дир. Ж.Зваричук); камерний оркестр “Віртуози Львова” (дир. С.Бурко)), співали в Римі, виконуючи духовну музику одинадцяти українських композиторів, які записали трьохсотлітню історію української музичної культури.

Організація мистецьких імпрез (виставок) – це ще одне амплуа В.Луціва, яке він розпочав як технічний організатор виставки українського образотворчого мистецтва в 1981–1982 рр., організованої СУБом. Ця пересувна виставка, що півтора року мандрувала з Манчестера до Брэдфорда, а завершилась у Лондоні, мала майже сто робіт (ікони, різьба, скульптура, живопис, графіка) відомих майстрів О.Новаківського, І.Труша, О.Глуценка, М.Мороза та інших. Тільки в Лондоні за три тижні її відвідало майже чотири тисячі осіб [7, с.140–141]. У 1986 р. за пропозицією В.Луціва СУБ закупив у видатного українського скульптора Григорія Крука з Мюнхена понад 30 творів, які стали основою ретроспективної виставки маєстро до 75-ліття від дня його народження в 1987 р. у приміщенні Музею й галереї “Кліфф Кастель” міста Кіхлей (графство Йоркшир). В.Луців підтримував з митцем тісні, дружні стосунки впродовж 35 років [7, с.145–146]. У 1995 р. у Лондоні митець організував виставку української графіки, основою якої були твори українських графіків зі Львова, Києва та діаспори з власної збірки [7, с.441].

Перше повернення В.Луціва на рідну землю, після десятиліть еміграції, відбулося під час гастролей *Візантійського хору* в 1990 р. Його організаторський хист сприяв відкриттю Україною феномену мистецької діаспори, про що широко писала преса. З того часу щороку митець мандрує маршрутом *Лондон – Україна*, розширюючи свою місію новими ролями й перебуваючи тут по кілька місяців.

Так, у 1991 р. В.Луців виступає координатором акції повернення в Україну Глави УГКЦ, Верховного архієпископа Мирослава Івана кардинала Любачівського¹, а в 1992 р. – особливій акції перепоховання у Львові тлінних останків патріарха Йосифа Сліпого, присвяченої 100-річчю від дня народження Ісповідника віри, і координатором програми святкової академії із цієї нагоди у Львові. Організація й підготовка перевезення мощей патріарха Йосифа, що тривала кілька місяців, також вимагала співпраці багатьох людей різних галузей і стала великою подією не тільки в релігійному, але й культурному та політичному житті України. У 1994 р. В.Луців працює координатором Міжнародної науково-практичної конференції “Стратегія та досвід боротьби з організованою злочинністю і нелегальним наркобізнесом” Міністерства внутрішніх справ України й Асоціації поліцейських українського походження в США за участю представників 33-х країн світу [7, с.202]. Успішний виступ ансамблю пісні і танцю МВС України перед учасниками конференції народив новий проект – гастрольне турне колективу в США, яке відбулося в 1995 р., а координатором знову ж таки виступив В.Луців. В особистій подяці тодішнього міністра внутрішніх справ України Ю.Кравченка В.Луціву, зокрема, говориться: “З Вашою допомогою ансамблю вдалося здійснити те, що не завжди можуть зробити політики і дипломати, – поєднати народну дипломатію з державною політикою стосовно консолідації світового українства і засвідчити безперечний прогрес нашої незалежної держави” [7, с.205].

Підсумовуючи, зазначимо, що менеджер В.Луців володіє комплексом знань і вмій у сфері менеджменту мистецтва, а також особистими якостями та властивостями, які допомагають йому бути ефективним у даній галузі. Він – професійний співак, музичний критик, організатор, психолог. Йому, як мистецькому лідеру, притаманні такі риси, як багатогранність, організаторський хист, власна воля, лідерські якості, динамізм, прагнення до мистецького

¹ Кардинал Любачівський у листі-подяці писав В.Луціву: “Немає сумніву, що без Вашої відданості і посвяти ця історична подія в історії нашої Церкви і народу так велично не відбулася б” [7, с.181].

експерименту, мистецька підприємливість, прагматизм, наполегливість, самовладання, управління часом, працелюбність, володіння багатьма іноземними мовами, сценічний досвід. Як координатора його вирізняють: креативність (художній талант та інноваційний спосіб вирішення проблем), конективність (зведення в єдине ціле всіх аспектів діяльності) та комунікативність (узгодження внутрішньої особистої роботи із зовнішніми потребами оточення) [3, с.268]. Усі наявні характеристики складають таку інтегровану якість, як “пасіонарне лідерство” (за Г.Гагоортом), а оскільки діяльність В.Луціва протікала не тільки й не стільки на локальному чи регіональному рівні, а охоплювала представників різних націй на багатьох континентах, то можна говорити про глобальний аспект його діяльності.

Короткий огляд творчої діяльності у сфері менеджменту культури одного з найяскравіших представників музичного мистецтва діаспори засвідчує його великий потенціал у пропагуванні української культури у світі, вселяє віру, що в цивілізаційному діалозі культур українська складова відіграватиме вагому роль.

1. Безгін І. Мистецтво і ринок : нариси / Ігор Безгін. – К. : ВВП “Компас”, 2005. – 544 с.
2. [Без підпису]. Володимир Луців // Бандура (Нью-Йорк). – 1984. – № 7 – 8. – С. 31–33.
3. Гагоорт Г. Менеджмент мистецтва. Підприємницький стиль / Гіп Гагоорт ; пер. з англ. Б. Шумилович. – Львів : Літопис, 2008. – 360 с.
4. Дутчак В. Бандурист світової слави Володимир Луців / Віолетта Дутчак // Народна творчість та етнографія. – 2002. – № 4. – С. 100–104.
5. Дутчак В. Співак-бандурист Володимир Луців / Віолетта Дутчак // Вісник Прикарпатського ун-ту. Мистецтвознавство. – Івано-Франківськ : Плай, 2002. – Вип. IV. – С. 37–46.
6. Дутчак В. Співак-бандурист Володимир Луців / Віолетта Дутчак // Мистецько-творча спадщина почесного громадянина м. Надвірної, співака і бандуриста Володимира Луціва : каталог / [укл. Т. Гавриленко, О. Струтинська]. – Надвірна, 2004. – С. 7–8.
7. Від Бистриці до Темзи : спогади, документи, публікації, листи [В. Луців] / [упоряд., вступ. ст., літ. запис О. Жарівського]. – Львів : Дивосвіт, 1999. – 608 с.
8. Луців В. Незабутній концерт / Володимир Луців // Пам’ятна книга відзначення тисячоліття Хрещення України / [гол. ред. С. М. Фостун]. – Лондон : Крайовий комітет тисячоліття у Великій Британії, 2001. – С. 46–59.
9. Луців В. Вступне слово / Володимир Луців // Ювілейний міжнародний концерт Тисячоліття Хрещення України 988–1988 ; Royal Albert Hall 29.5.1988. Пам’яткова програма. – London : Published by the Ukrainian Millennium Committee in Great Britain, 1988. – С. 1–2.
10. Залеський О. Володимир Луців / Осип Залеський // Альманах Станиславівської землі : зб. матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. Т. 2 / [ред.-упоряд. М. Климишин]. – Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто : Видання Центрального Комітету Станиславівщини, 1985. – С. 152–154.

Стаття розкриває ще одну грань творчої особистості Володимира Луціва з Великої Британії – менеджмент в сфері української культури. Осуществлена класифікація цього виду діяльності: організація гастролей українських колективів діаспори в різних країнах вільного світу і в Україні; організація масових свят, культурних імпрез (виставок) і особливих акцій.

Ключевые слова: менеджмент, искусство, культура, гастроли, празднования, импрезы, акции.

An article reveals one more side of creative personality of Volodymyr Lutsiv from Great Britain – management in the sphere of Ukrainian culture. This kind of artist’s activity was classified especially: organization of guest performances of collectives of Diaspora in different countries of free world and in Ukraine; organization of mass celebrations; art presentations (exhibitions) and special actions.

Key words: management, art, culture, guest performances, presentations, actions.